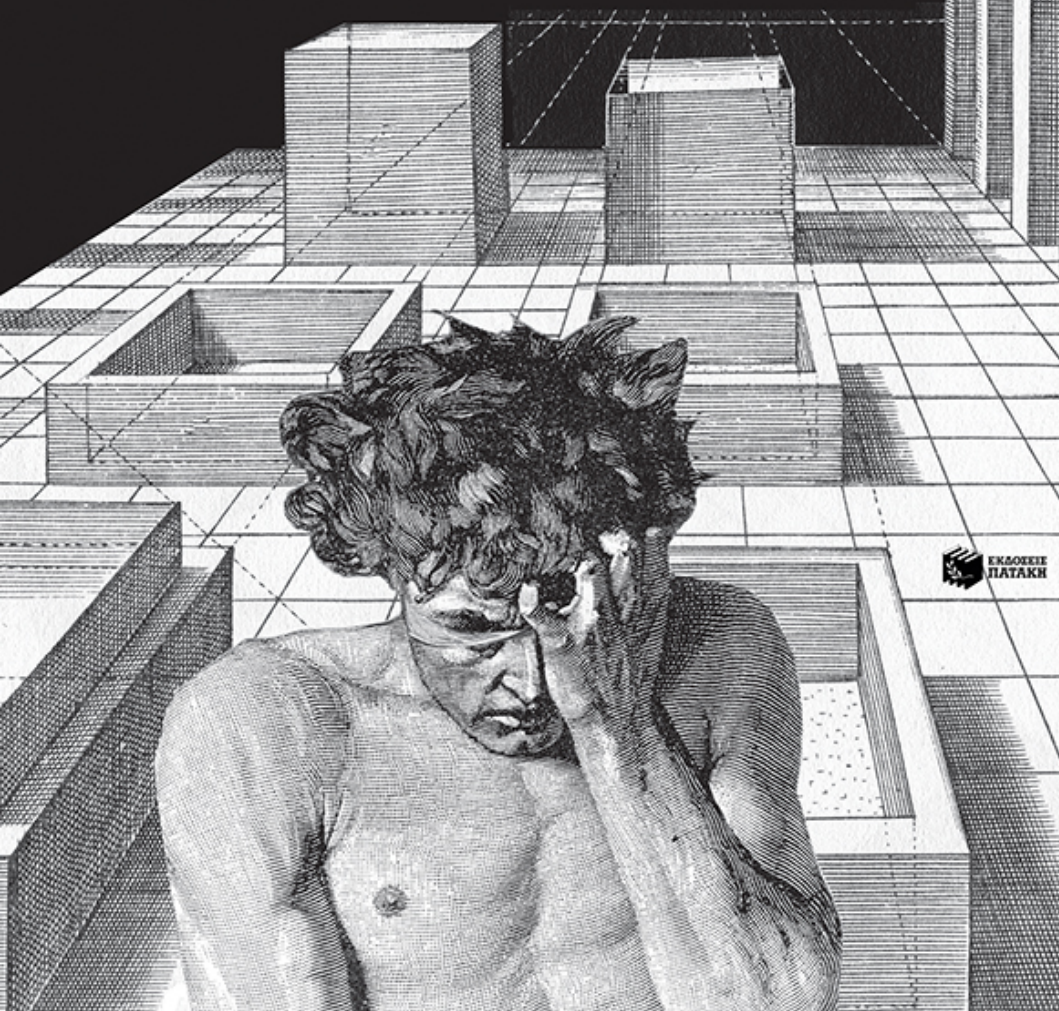

ΣΟΦΟΚΛΗΣ [Ο θηβαιικός κύκλος]

Ο ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ
Ο ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ ΣΤΟΝ ΚΟΛΩΝΟ
ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Απόδοση ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, εφόσον η υπογραφή προβλέπεται από τη σύμβαση.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Αρχαίοι Έλληνες Συγγραφείς
Σοφοκλής [«Ο θηβαϊκός κύκλος»], *Ο Οιδίποδας τύραννος, Ο Οιδίποδας στον Κολωνό, Αντιγόνη*
Απόδοση: Δημήτρης Καλοκύρης
Υπεύθυνη έκδοσης: Ελένη Κεχαγιόγλου
Σύνθεση εξωφύλλου – Σελιδοποίηση: Δημήτρης Καλοκύρης
Διορθώσεις: Μαρίνα Κολιτσοπούλου
Copyright© Δημήτρης Καλοκύρης και Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ
(Εκδόσεις Πατάκη), 2020
Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Δεκέμβριος 2020
ΚΕΤ Γ864 ΚΕΠ 922/20
ISBN 978-960-16-8691-2

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665, FAX: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ),
570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55
Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Σ Ο Φ Ο Κ Λ Η Σ

[Ο θηβαϊκός κύκλος]

Ο ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ

•

Ο ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ ΣΤΟΝ ΚΟΛΩΝΟ

•

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

—

ΜΕ ΔΥΟ ΙΝΤΕΡΜΕΔΙΑ
ΚΙ ΕΝΑ ΔΙΑΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΕΠΙΜΥΘΙΟ

Απόδοση
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Σημείωμα του μεταφραστή	9
<i>Ο Οιδίποδας τύραννος</i>	13
Ι Ν Τ Ε Ρ Μ Ε Δ Ι Ο Ι	
Ανδρέα Εμπειρικού, «Οιδίπους Ρεξ»	117
<i>Ο Οιδίποδας στον Κολωνό</i>	121
Ι Ν Τ Ε Ρ Μ Ε Δ Ι Ο Ι Ι	
Πλουτάρχου, «Θησεύς»	237
<i>Αντιγόνη</i>	239
«Επίγονοι» (Διακειμενικό συμπίλημα)	319

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗ

«Μα για σκέψου [...] αν παρουσιάζαμε για πρώτη φορά τον *Οιδίποδα τύραννο* σ' έναν Ιάπωνα – πόσο θα ήταν φριχτό το θέαμα γι' αυτόν;» Η ταξιθέτρια που πουλούσε την ελληνική μετάφραση των έργων: τη ρώτησα αν αυτό χρειάζεται – «και πώς δε χρειάζεται», είπε: «τι θ' ακούτε; τσιν τσιν;» § Γιώργος ΣΕΦΕΡΗΣ (7/9/65, σε παράσταση θεάτρου Νο στο Ηρώδειο), *Μέρες Θ'*, Ίκαρος 2019.

Μεταφράζουμε για να διαβάσουμε βαθύτερα. Κάθε στιγμή στηριζόμαστε στα σημεία που μας προκαλούν περισσότερο, για να χρωματίσουμε το ύφος του λόγου που θα αποδώσουμε στο νέο πρωτότυπο. Όλα αυτά μπορεί να έχουν απαντηθεί χιλιάδες φορές, όσες και οι σκηνικές προσεγγίσεις των έργων, κάθε φορά όμως επιστρέφουν σχεδόν ακέραια, ενώ η ανάγνωση των κειμένων αποκτά πραγματικό ενδιαφέρον όταν θέτει πρωτόγνωρα διλήμματα. Στη μετάφραση δεν υπάρχουν λυμένα προβλήματα.

Το μέλημα είναι συνήθως το τι λένε οι άνθρωποι των αρχαίων έργων· κυρίως, όμως, πώς το λένε. Αλλά και οι ραγδαίες ψυχικές μεταπτώσεις των προσώπων αποκτούν υφολογικά για το μεταφραστή ξεχωριστό ενδιαφέρον: η καφκική σχεδόν «αφελής άγνοια» για κορυφαία γεγονότα που καθορίζουν τη δράση (όταν, π.χ., ο Οιδίποδας ρωτά για πρώτη φορά περί Λαΐου μετά από τόσα χρόνια, κ.λπ.), οι χορευτικές πιρουέτες μεταξύ του πρώην Τυράννου και κατοίκων του Κολωνού για το πού ακριβώς θα καθίσει, η αλλοπρόσαλλη σχέση του με τον κατά καιρούς «τύραννο» Κρέοντα, η συνομιλία του Φύλακα μαζί του στην αρχή της *Αντιγόνης*, η αδιαφορία της ηρώιδας για τον Αίμονα, που κυριολεκτικά «σφάζεται» για το χατίρι της, και η ασύμμετρη λατρεία για τον αδελφό της, οι σχέσεις

της με την Ισμήνη, η απουσία των θεών αλλά η διαρκής τους επίκληση ως πανταχού παρόντων ηθικών μηχανισμών, η παρουσία του Χορού ως ρυθμιστή – πλην έρμαιου, συχνά, των περιστάσεων, κ.ο.κ.

Είναι προφανές ότι παρ' όλη την τραγικότητα των γεγονότων που περιγράφονται στα έργα αυτά, ο λόγος των προσώπων διαπερνάται κάποτε από ψήγματα (αυτο)ειρωνείας και διακριτικού χιούμορ.

Αλλά και κάποια δευτερεύοντα στοιχεία της τραγωδίας προκαλούν αλυσιδωτούς συνειρμούς. Ας πούμε οι συχνές αναφορές στο κέρδος και ειδικά στο χρηματισμό των μάντεων. (Το γρίφο λύνει η αρχαία παροιμία «Άνευ χαλκού Φοῖβος οὐ μαντεύεται»: η διαχείριση της εξουσίας από τους «εργολάβους» των ουρανών συνεχίζεται απαράλλακτη ως τις μέρες μας.)

Εκτός από μετρικούς υπαινιγμούς και ρυθμικές προσομοιώσεις –με έμφαση στις συνηχήσεις και σε υποδόριες ρίμες στα χορικά–, εδώ έγινε προσπάθεια αξιοποίησης ακόμα και των κενών που παρουσιάζουν κάπου κάπου τα κείμενα σε ορισμένα χειρόγραφα, αλλά και ερμηνευτικές, ως ένα βαθμό, προσεγγίσεις σημείων, με διακριτικές ενσωματώσεις στη ροή του λόγου μυθολογικών στοιχείων που μάλλον χρειάζονται στον σύγχρονο αποδέκτη, με κάποιες υποβοηθητικές «υποδείξεις» για το ποιος μιλάει [εντός αγκύλης, όπου είναι απαραίτητο], ή [[μέσα σε διπλές αγκύλες]] η ανάπτυξη των ονομάτων καταγωγής, την οποία φαντάζομαι να επαφίεται αύριο στο στόμα του Χορού: κάποτε όλα αυτά ήταν ίσως αυτονόητα, αλλά δεν είναι πια.

Η μεταφραστική ανάγνωση της ποίησης γίνεται μέσα από τις ποιητικές προσλαμβάνουσες που επιλέγει κάθε μεταφραστής για να δώσει τον τόνο του λόγου. Εν προκειμένω, μεταξύ

ορισμένων στίχων εμφιλοχωρούν σποραδικά επεξηγήσεις ή παραπομπές σε μυθικά περιστατικά (και, γενικά, στην κρυφή φαρέτρα της φιλολογίας), ενώ παρεμβάλλονται αναφορές σε ανάλογα ποιητικά γεγονότα (: «Τι περιμένετε συναθροισμένοι», κ.λπ.), χειρονομίες που κατ' αναλογία παραπέμπουν στη σύγχρονη ποιητική παράδοση (Σολωμός, Καβάφης, Ελύτης, Ρίτσος, Μπόρχες), και επιλέχτηκαν για να χρωματίσουν το φάσμα των επιλογών του μεταφραστή.

Οι πλέον ακατανόητες νοηματικά θανατερές Κήρες, εδώ, έγιναν «Χήρες του Θανάτου» [προεκτείνοντας την ποιητική του Σοφοκλή σε σφαίρες όπου ο πολύγαμος (!) και οπωσδήποτε παντοκράτωρ Θάνατος έχει ήδη πεθάνει...]. Ανάλογα αξιοποιούνται κάποιες ευτυχείς ηχητικές συγκυρίες [π.χ. φόβος / Φοίβος, κόρες (θυγατέρες) / κόρες (των ματιών), «ήπιος» Κολωνός (το ήπιο τοπίο του *ἵππιου* Κολωνού), Αίμονας / δαίμονας / εμμόνες, κ.λπ.] και κάποιες εναλλασσόμενες ρίμες που υποτονίζουν τη λανθάνουσα μελωδία.

Τέλος, απέναντι στο γνωστό «τραγικό» πρόβλημα και προς αποφυγήν του απονενομημένου επιφωνήματος της τραγωδίας με τις παραδοσιακές αποδόσεις του, οι κραυγές περιορίστηκαν (υποχρεωτικά) σε μερικά φωνήεντα ή αντικαταστάθηκαν (*ad libitum*) από την αρχαιότατη όσο και ηχητικά ισχυρή κραυγή: Ἄρᾶ ἢ Ἄραι (: κατάρα), που περιστρέφεται γύρω από ένα σκληρό ρω και παραπέμπει στην τυραννία της μοίρας. Ο θρήνος, όταν δεν έχει λόγια, είναι γοερότερος. Οι αρχαίοι ηθοποιοί, πίσω από τις μάσκες, έπρεπε να βγάλουν ήχους λύπης που να ακούγονται ως τις πάνω κερκίδες. Το πένθος όμως, όταν διαχέεται κατά πλάτος, γίνεται, παραδόξως, πιο βαθύ. Εξού και, στο εξής, θα ταιριάζει στην Ηλέκτρα.

Δ. Κ.

[Καλοκαίρι 2019]

ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ ΠΟΥ ΣΩΖΟΝΤΑΙ

Αίαντας (γράφτηκε το -460/450)

Αντιγόνη (γράφτηκε μάλλον το -442)

Τραχίνιες (γράφτηκε μάλλον το -438)

Ο Οιδίποδας τύραννος (γράφτηκε το -434 ή 432)

Ηλέκτρα (γράφτηκε πριν από το -417)

Φιλοκτήτης (γράφτηκε το -409)

Ο Οιδίποδας στον Κολωνό (παρουσιάστηκε το -401)

Ο ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ

•

Μνήμη Γιώργου Πάτσα (1944-2018)

•

Ο ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΙΝΙΓΜΑ

*Στα τέσσερα πρωί πρωί, όρθιος στη διάρκεια της μέρας
και να σέρνεται, το βραδάκι, κατάκοπος,
με τρία πόδια, ο θνητός αδελφός της, ο άνθρωπος,
έβλεπε η Σφίγγα, το αθάνατο τέρας.*

*Μα να που με το απόβραδο κάποιος ζυγώνει
στην αντανάκλαση· το τερατώδες αίνιγμα
της μοίρας του και της καταστροφής του
έντρομος μέσα στον καθρέφτη ξεκλειδώνει.*

*Είμαστε ο Οιδίποδας αυτή την ώρα,
το μέγα τρισυπόστατο θηρίο που επεμβαίνει
σ' ό,τι θα γίνουμε κι ό,τι υπήρξαμε ως τώρα.*

*Θα εκμηδενιστούμε αν φανεί κάποια στιγμή
η τερατώδης εκδοχή μας· απομένει,
δόξα σοι, κύριε, ακόμα η λήθη και η διαδρομή.*

[Χόρχε Λουίς ΜΠΟΡΧΕΣ, Ο άλλος, ο ίδιος, 1964. Απόδοση Δ.Κ.]

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Οιδίποδας

ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΗΣ ΘΗΒΑΣ

Ιοκάστη

ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΟΙΔΙΠΟΔΑ

Κρέοντας

ΑΔΕΛΦΟΣ ΤΗΣ ΙΟΚΑΣΤΗΣ

Τειρεσίας

ΜΑΝΤΗΣ

Αγγελιαφόρος

ΚΟΡΙΝΘΙΟΣ

Δούλος

Εξάγγελος

Χορός

ΘΗΒΑΙΟΙ ΓΕΡΟΝΤΕΣ

[Ιερέας]

[Το έργο εικάζεται ότι πρωτοπαρουσιάστηκε το -428, στον μεγάλο λοιμό της Αθήνας (430-425). Πελοποννησιακός Πόλεμος, Περικλής. Ένα χρόνο πριν γεννήθηκε ο Πλάτωνας.]

ΧΡΗΣΜΟΣ ΔΟΘΕΙΣ ΛΑΪΩΙ

Λαίε Λαβδακίδη, παίδων γένος ὄλβιον αἰτεῖς.
Δώσω τοι φίλον υἷόν· ἀτὰρ πεπρωμένον ἐστὶ
σοῦ παιδὸς χεῖρεςσι λιπεῖν φάος. Ὡς γὰρ ἔνευσε
Ζεὺς Κρονίδης, Πέλοπος στυγεραῖς ἀραῖσι πιθήσας,
οὗ φίλον ἤρπασας υἷόν· ὁ δ' ἠῤῥατό σοι τάδε πάντα.

ΧΡΗΣΜΟΣ ΔΟΘΕΙΣ ΤΩΙ ΟΙΔΙΠΟΔΙ

Οιδιπόδη, γένος ἤλθεσ ἀγακλυτὸν ἔνθα δαῖναι.
Αὐτὰρ ἐγὼν ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον.
Φεῦγε πάτρην, Κακόμοιρε, γενέθλια δ' ἔρκε' ἄτιζε,
μὴ πατέρα κτείνης, σπείρης δ' ὑπὸ μητέρι τέκνα,
οἷ τ' αὐτῷ μέγα πῆμα, τέκεσσί τε σοῖσι γένηαι.
Τοῖά σ' ἀποπροφυγεῖν ἐντέλλομαι, ὧς γὰρ ἄμεινον.

ΤΟ ΑΙΝΙΓΜΑ ΤΗΣ ΣΦΙΓΓΟΣ

Ἔστι δίπουν ἐπὶ γῆς καὶ τέτραπον, οὗ μία φωνή,
καὶ τρίπον· ἀλλάσσει δὲ φυὴν μόνον, ὅσ' ἐπὶ γαῖαν
έρπετὰ κινεῖται, ἀνά τ' αἰθέρα καὶ κατὰ πόντον.
Ἄλλ' ὅπῳταν πλείστοισιν ἐπειγόμενον ποσὶ βαίνει,
ἔνθα τάχος γυίοισιν ἀφαυρότατον πέλει αὐτοῦ.

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΑΙΝΙΓΜΑΤΟΣ

Κλύθι, καὶ οὐκ ἐθέλουσα, κακόπτερε Μοῦσα θανόντων,
φωνῆς ἡμετέρης σὸν τέλος ἀμπλακίης.
Ἄνθρωπον κατέλεξας, ὅς, ἠνίκα γαῖαν ἐφέρπει,
πρῶτον ἔφυ τετράπους νήπιος ἐκ λαγόνων·
γηραλέος δὲ πέλων, τρίτατον πόδα βάκτρον ἐρείδει,
αὐχένα φορτίζων, γήραϊ καμπτόμενος.

Η ΣΦΙΓΞ

[...] Γύρω στα 1849, ο Τόμας Ντε Κούνισι πρότεινε μια δεύτερη ερμηνεία [στο μύθο του Οιδίποδα], που συμπληρώνει την παραδοσιακή. Κατά τη γνώμη του, το ζητούμενο του αινίγματος δεν είναι γενικά ο άνθρωπος, αλλά ο συγκεκριμένος Οιδίποδας που ήταν ορφανός και αβοήθητος όταν γεννήθηκε, που έζησε μοναχός την ώριμη ηλικία του και που τον υποβαστούσε η Αντιγόνη στα τυφλά κι απελπισμένα γηρατειά του.

[Χόρχε Λουίς ΜΠΟΡΧΕΣ, *Το βιβλίο των φανταστικών όντων*, 1957, απόδοση Γιώργος Βέης, Εκδόσεις Πατάκη 2016]

ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Τι περιμένετε συναθροισμένοι,
στεφανωμένοι με κλαδιά της ικεσίας;
Γέμισε η πόλη στεναγμούς και ψαλμωδίες,
παντού καίνε λιβάνια και θυμιάζουν·
κι εγώ [ο Οιδίποδας], που με αποκαλείτε φημισμένο,
γίνεται να μαθαίνω τι συμβαίνει τελευταίος;

Για πέστε μου... μίλα εσύ, ο πρεσβύτερος,
μίλα εκ μέρους όλων σας και πες μου:
Τι μαζευτήκατε εδώ, Θηβαίοι; Τι ζητάτε;
Φοβάστε κάτι; Πείτε το, κι εγώ, όπως πάντα,
στο πλάι σας θα σταθώ, [όπως στα] παιδιά μου.
Έτσι αδιάφορα θα σας κοιτάζω να παρακαλάτε;

10

ΙΕΡΕΑΣ

Μας βλέπεις εδώ γύρω στους βωμούς σου,
άρχοντα Οιδίποδα, ανθρώπους κάθε ηλικίας,
παιδιά που δε φτερούγισαν ακόμα,
νέους, γενναίους και ικανούς,
άλλους που τους βαραίνουν τα χρόνια,
ακόμα και ιερωμένους, όπως εγώ, στη διακονία του Δία.
Ο κόσμος έχει κατεβεί στην αγορά, στεφανωμένος·
κάποιοι πηγαίνουν στους ναούς της Αθηνάς
κι άλλοι κατά τις όχθες του Ισμηνού, να ικετέψουν
στις στάχτες του απολλώνιου μαντείου.
Και μόνος σου το βλέπεις, βράζει
ολόκληρη η πόλη σ' έναν αιμάτινο κυκλώνα,
και δεν μπορεί να πάρει ανάσα.
Πάνε να δέσουν οι καρποί στα δέντρα και ξεραίνονται,
εκεί που βόσκουν τα κοπάδια μας ψοφάνε,
στέρεψαν οι κοιλιές των γυναικών.
Και ο λοιμός των ουρανών καλπάζει [πρωί βράδυ]
ρημάζοντας στις φλόγες του τα σπίτια των Θηβαίων,

20

για να πλουτίσουν με κραυγές και στεναγμούς
τα έγκατα του Άδη. 30

Κανένας μας δε σε περνάει για θεό –εννοείται–,
μα γονατίσαμε μπροστά σου
γιατί πιστεύουμε πως, απ' όλους εμάς, ξεχωρίζει
παλεύοντας για *των ανθρώπων τα βάσανα*
και για τις σχέσεις με τις επουράνιες δυνάμεις.

Με το που έφτασες στην πόλη, εδώ, του Κάδμου,
μας λύτρωσες από το αίμα που πληρώναμε
σ' εκείνη τη σφιγγοφωλιά των αινιγμάτων
χωρίς κανείς να σου 'χει πει το πώς
ούτε να σου 'χει δείξει τον τρόπο·
κι όμως, εσύ, με τη βοήθεια του θεού,
ξανάβαλες στο δρόμο τη ζωή μας.

Μα κοίτα, τώρα: ολόκληρη η πόλη
μπροστά στη θρυλική μορφή σου γονατίζει,
εκλιπαρώντας σε, Οιδίποδα, να βρεις μια λύση 40
μαθαίνοντας από θεϊκές φωνές ή από στόμα ανθρώπου·
γιατί η πείρα είναι που κάνει τον άνθρωπο σοφό
και βλέπω πως τα λόγια του αποκτούν
όλο και μεγαλύτερη αξία.

Έλα, λοιπόν, σώσε την πόλη.
Έλα, βοήθα μας. Αυτός ο τόπος
πάλι στο πρόσωπό σου βλέπει
έναν ανίκητο σωτήρα, όπως τότε.
Μόνο που, μετά το ναυάγιο, είναι αργά·
κανένας δε θυμάται πια τον καπετάνιο. 50
Την πόλη σώσε μας ξανά
διαβάζοντας τα ουράνια φαινόμενα,

να ξαναμπούμε σε απάνεμο [λιμάνι].
 Κι αν θες να συνεχίσεις να 'σαι κι αύριο
 αυτής της έρμης χώρας κυβερνήτης,
 μην την αφήσεις ακατοίκητη καλύτερα.
 Σπίτι χωρίς ανθρώπινη ζωή
 είναι άχρηστο ερείπιο, άδειο αμπάρι.

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Έρθατε πικραμένοι, σαν παιδιά λαχταρώντας
 να πείτε και να ξαναπείτε τα ίδια και τα ίδια.
 Όλοι σας υποφέρετε, το ξέρω, 60
 κανείς σας όμως δεν περνά όσα περνάω.
 Γιατί ο καθένας υποφέρει
 μονάχα για τον εαυτό του
 και για κανέναν άλλον,
 ενώ η δική μου η ψυχή
 νοιάζεται και για [τον καθένα από σας]
 και για ολόκληρη την πόλη.
 Δεν είναι που με πιάσατε, λοιπόν, στον ύπνο,
 γιατί έχω φτύσει αίμα
 ψάχνοντας χίλιους δρόμους να βρω λύση.
 Λοιπόν, ύστερα από σκέψη, αποφάσισα κι έχω δρομολογήσει
 να στείλω τον αδελφό της γυναίκας μου, τον Κρέοντα,

[[ΧΟΡΟΣ: του Μενοικέα]]

στο μαντείο του Απόλλωνα, 70
 μήπως και μάθει απ' την Πυθία
 τι θα 'πρεπε να κάνω, τι να πω
 για να σωθεί αυτή η πόλη.
 Κι όσο περνά η ώρα, με πνίγει η αγωνία.

Γιατί δεν έρχεται; Έπαθε τίποτα;
Έπρεπε να 'χει ήδη επιστρέψει.
Και μόλις έρθει, να με πουν άχρηστο
αν δε θα εφαρμόσω [κατά γράμμα] ό,τι ορίσει ο θεός.

ΙΕΡΕΑΣ

Πάνω στην ώρα τον καλομελέτησες και, να,
φάνηκε ο Κρέοντας και πλησιάζει.

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Απόλλων[α] παντοδύναμε, κάνε να λάμπει 80
το βλέμμα του από το φως της σωτηρίας.

ΙΕΡΕΑΣ

Μάλλον καλά θα 'ναι τα νέα που μας φέρνει,
αν κρίνω από το ανθισμένο δάφνινο στεφάνι στα μαλλιά του.

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Τώρα θα μάθουμε. Έχει πλησιάσει αρκετά
[και] πρέπει να μ' ακούει: Κρέοντα, αδερφέ μου,
τι χρησμό μάς φέρνεις, άρχοντά μου;

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Καλό. Γιατί πιστεύω ότι ακόμα και τα πιο περίπλοκα,
αν μπουνε σε ένα δρόμο,
έχουνε αίσιο τέλος, πάντα.

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Και ποιος είναι ο χρησμός; – Γιατί, όπως το έθεσες,
δεν ξέρω αν πρέπει να χαρώ ή να τρομάξω. 90

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Αν θέλεις να μιλήσω μπροστά σε όλους,
σ' τα λέω κατευθείαν, εδώ· αλλιώς, να πάμε ιδιαιτέρως.

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Μίλα ν' ακούσουν όλοι. Άλλωστε, περισσότερο
με καίνε τα δικά τους βάσανα από τα δικά μου.

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Θα πω, λοιπόν, τι άκουσα απ' το θεό:
ο Φοίβος πεντακάθαρα προστάζει,
πριν φτάσουμε στο απροχώρητο,
να διώξουμε το μίasma που θρέφουμε ανάμεσά μας.

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Και ποιο είναι αυτό το κάθαρμα; Τι πρέπει να γίνει;

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Να εξοριστεί ο ένοχος,
ή να ξεπλυθεί ο θάνατος με θάνατο.
Αυτό το αίμα είναι που πνίγει την πόλη.

100

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Ποιον εννοεί; Τίνος τη μοίρα περιγράφει;

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Κάποτε, πριν από σένα,
είχαμε βασιλιά τον Λάιο.

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Τον έχω ακουστά, μα δεν τον πρόλαβα.

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Πατί τον σκότωσαν, και τώρα πρέπει
να τιμωρηθούν οι δράστες, όποιοι κι αν είναι.

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Πού μπορεί να βρίσκονται;
Και πώς να ψάξουμε, τώρα, ίχνη
χαμένα μες στο χρόνο;

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Σ' αυτόν εδώ τον τόπο, είπε, θα τα βρούμε. 110
Όταν ψάχνεις βρίσκεις, λένε, κι ό,τι αφήνεις θα σ' αφήσει.

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Και πού σκοτώθηκε ο Λάιος;
Εδώ στο ανάκτορο, στην εξοχή ή σ' άλλη χώρα;

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Φεύγοντας, είχε πει ότι θα πάει στο μαντείο,
αλλά δεν ξαναγύρισε.

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Και τίποτα δε μάθατε;
Κανένas από τη συνοδεία του δεν είπε κάτι;

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Σκοτώθηκαν όλοι, εκτός από έναν,
που ξέφυγε κακήν κακώς,
αλλά ούτε κι αυτός μας είπε τίποτα σπουδαίο.

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Όταν πιαστείς έστω κι από μίαν άκρη της ελπίδας,
μπορεί και στο ελάχιστο να κρύβεται η λύση. Τι είπε;

120

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Το μόνο που έλεγε ήταν πως πέσαν σε ληστές
κι ότι δεν ήταν ένας, μα πολλοί μαζί που τον σκότωσαν.

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Μα ποιος ληστής θα αποτολμούσε κάτι τέτοιο
αν δεν τον είχε κάποιος από εδώ χρυσοπληρώσει;

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Το σκεφτήκαμε κι αυτό. Αλλά με το θάνατο του Λαίου
κανείς δεν μπόρεσε να βγάλει, εντέλει, άκρη.

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Καλά, εδώ σκοτώθηκε ο βασιλιάς σας,
τι σας εμπόδιζε [να ψάξετε] να βρείτε τι συνέβη;

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Η Σφίγγα με τα σκοτεινά αινίγματα

130

μας έκανε να κοιτάζουμε μονάχα κάτω απ' τη μύτη μας,
αφήνοντας τα αναπάντητα στην άκρη.

ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ

Εγώ θα πιάσω από την αρχή το νήμα
και όλα θα βγουν στο φως.
Ο Φοίβος έχει κάθε δίκιο, όπως κι εσύ,
να νοιάζεστε για του νεκρού τη μνήμη.
Αυτό είναι το σωστό και θα με βρείτε στο πλευρό σας
να σταθώ τιμωρός εν ονόματι θεού και ανθρώπων. 140
Θέλω να ξεβρομίσουμε απ' αυτό το μίασμα
και μάλιστα όχι για το χατίρι κάποιου άλλου,
μα για μένα τον ίδιο. Το χέρι που χτύπησε τον Λάιο,
αύριο μπορεί να στραφεί εναντίον μου.
Οπότε και αυτόν θα τιμήσω και ο ίδιος θα ωφεληθώ.
Μα ελάτε, σηκωθείτε γρήγορα [από τα σκαλιά]
και τα κλαδιά της ικεσίας μαζέψτε.
Κι ας πάει κάποιος να καλέσει τους Θηβαίους,
να 'ρθουν εδώ. Γιατί εγώ τηρώ τις υποσχέσεις μου,
κι ας δώσει ο θεός, όλα καλά να πάνε,
αλλιώς, χαθήκαμε.

ΙΕΡΕΑΣ

Πάμε [φίλοι]:
αφού μας υποσχέθηκε να ξεκαθαρίσει
αυτά που μας ανάγκασαν
να μαζευτούμε εδώ.
Και μακάρι ο χρησμός του Φοίβου να μας γλιτώσει,
και να απαλλαχτούμε πια απ' το κακό. 150

ΧΟΡΟΣ

Τι σ' έφερε, γλυκιά φωνή του Δία,
από τους χρυσαφένιους σου Δελφούς
στην πάμφωτή μας Θήβα;
Τρέμω ολόκληρος από το φόβο
και η καρδιά μου πάει να σπάσει.

[Δήλιε] Απόλλωνα, τι θα ζητήσεις να σου δώσω;
Κάποιο μου φύλαγες χρέος παλιό ή θα πληρώσω
καινούριο φόρο;
Πες μου, αθάνατη φωνή,
γέννημα της Ελπίδας χρυσοφόρο.

Εσένα επικαλούμαι πρώτη πρώτη,
εσένα, αθάνατη Αθηνά, του Δία κόρη,
και ύστερα την Άρτεμη, την αδελφή σου,
αυτής της πόλης μεγαλόχαρη πολιούχο,
καθώς και τον ευθύβολο τοξότη Φοίβο:
εσάς τους τρεις σαν ξόρκι του θανάτου.

160

Ας ήτανε και οι τρεις να κατεβείτε
να σβήσετε τη φλόγα του αοράτου·
ελάτε, πάλι, δίπλα μας σταθείτε.

Περνάμε αναρίθμητα μαρτύρια,
όλος ο κόσμος υποφέρει.
Τόσες πληγές πώς θα ξεφύγουμε
κανείς δεν ξέρει.

170

Τώρα η πλούσια γη καρπό δε δίνει
ούτε οι γυναίκες πια αντέχουν άλλο
της γέννας την αφόρητη οδύνη.
Πέφτουμε ο ένας στα τυφλά πάνω στον άλλο
σα ζαλισμένα χελιδόνια μες στις φλόγες
φτεροκοπώντας γύρω απ' τις ακτές του Κάτω Κόσμου.
Δεν προλαβαίνω τώρα να μετρήσω
πόσοι δικοί μας κείτονται στο χώμα
λιώνοντας, άκλαυτοι, στα δόντια του θανάτου.

Ο τόπος ερημώνεται. Παιδιά και μάνες
κλαίνε σπαράζοντας στα βάρθρα των βωμών
να λυτρωθούν απ' του ολέθρου τις δαγκάνες.

180

Με επικλήσεις, ψαλμωδίες και δεήσεις
χιλιάδες στόματα πλημμύρισαν την πόλη.
Για χάρη τους, παντάνασσα του Δία κόρη,
το χρυσαφένιο σου χαμόγελο να μας χαρίσεις.

Κι αν άφησε ο πυρωμένος Άρης
τη χάλκινη ασπίδα του,
με τ' άγρια ουρλιαχτά του θα μας πνίξει.

190

Ας ήταν να μας γύριζε την πλάτη
κι από τα μέρη μας μακριά να πάρει δρόμο,
στις αλμυρές να πάει σπηλιές της Αμφιτρίτης
στης Μαύρης Θάλασσας τις παγωμένες όχθες.

Μα ό,τι η νύχτα δεν προφταίνει να τελειώσει,
προς τα χαράματα το ολοκληρώνει η μέρα.

Γι' αυτό, αν ξεφύγει από τις αστραπές σου,
Δία, πατέρα, τσάκισέ τον με τον κεραυνό σου. 200

Κι εσύ, Απόλλωνα, συμπαραστάτη,
να του ῥιχνες τα αστραφτερά,
τα αλάθητα, χρυσόφτερά σου βέλη
κι απ' τα βουνά στα βάθη της Λυκίας
οι φλογερές να ανάβαν της Άρτεμης λαμπάδες.

Και, τέλος, να ῥθει αγκαλιά με τις Μαινάδες
αυτής της χώρας τον προστάτη θα φωνάξω,
με τα μαλλιά να ῥθει δεμένα στο χρυσάφι,
του Βάκχου, λέω, να φανεί τ' αστραποβόλο, 210
το αλλοπαρμένο πρόσωπό του, και τον Άρη
[που ακόμα κι οι θεοί καταφρονούν]
με τους πυρσούς της χρυσαφένιας του ανάσας
μακριά να πάρει.